

A lúzer

„Mi a megfeszített Krisztust hirdetjük, aki a zsidóknak ugyan megütközés, a pogányoknak pedig bolondság, de ... az elhívottaknak ... Isten ereje és bölcsessége”.

(1Kor 1,22)

Gyermekkorom napjai jutottak eszembe. Tévénk nem volt, csak sok testvérem meg rádió, és naphosszat szólt az Illés együttes, Koncz Zsuzsa és a többiek. A nagypénteki böjtöt akkor éreztük, amikor apánk elzárta a rádiót. Akkortájt számunkra a könnyűzene megvonása jelentette a nagypénteki világvégét. Apánk ezzel a népszerűtlen mozdulatával adta tudtunkra, hogy most másfajta üzenetre kell odafigyelni, és ha az nem szólalhat meg, akkor legalább legyen csönd.

Napjaink beszéd-kavalkádjával elárasztva felvetődik bennem a kérdés, vajon ha apánk ma élne, mi az, amit ki akarna kapcsolni körülöttünk, és melyik halk és szelíd bibliai szót erősítené fel? Bizonyára nem akarna hallani a címlapsztorik sikeremberéről, és talán témájává tenne egy új szót, amit korábban az angol nyelvből ismerhettünk: a lúzert. Ez az ifjúság legújabb szitokszava. Azt jelenti: „béna”, szerencsétlen, örök vesztes. Magyarul ezt én is csak most ízlelgetem, és azért adom tovább, mert az idei magyar nagypénteki valóság – egészségügyünk „keresztre feszítése” – egyre inkább a lúzerek táborába tömörít minket.

Orrba-szájba kapjuk a sikerembertörténeteket. Arról az emberpéldányról, akinek hirtelen nagyon megszaladt, mert lélegzetelállítóan nagyot „kaszált” (leginkább a köz pénzéből). Ettől kezdve ő már egy másik kaszt tagja, úgymond gyalogszerrel perdült át a másvilágra, mert beletartozik az első száz leggazdagabb csapatába. A „sikerember” más színben látja a világot, szelektált a hallása, s a memóriája is csak a szépre emlékezik. Ő az irigyelt, a magabiztos, aki másokkal a viláért sem cserélné, aki ujjal mutat magára: Legyetek a követőim, ha tudtok! – s még maga is elhízi ajánlatát. A kiváltságos kevesek birodalmából ki sem lát, ezért észre sem veszi a lúzerek tömegeit. De nem is akar tudni azokról, akiknek folyton bajuk van a világgal, s benne magukkal is. A segíthetetlen vesztesekkel bajlódjon az Úr Isten, ha tud. De bizonyára neki is nagy falat. Vagy mégsem?

A sikermintákat címlapfotózzák, vágyálm-követők megszámlálhatatlanok. A lúzerektől viszont menekülnek, mintapéldányaiktól iszonyodnak.

A nagypénteki ellenkultúra ma mégis az elnémitott modellt akarja kihangsúlyozni, mégpedig egy ókori tanító, Pál apostol bátorságával, akinek volt mersze témává tenni a veszteség-szimbólumot, a keresztet. A megfeszített Krisztusról prédikált. A legborzalmasabb bűnöző-kivégzést nem az elhallgatás kínos csöndfátyla borítja. Pál kihangsítja minden idők keresztényei számára.

A kereszt botrányában Pál apostol az elbukás új minőségét mutatja be: a szabadságnak azt a fokát, amikor megengedtetik a veszítés-választás. Amikor lúzer-sors nem kényszerpálya, hanem önkéntes – olykor véres verítékkal megharcolt döntés. A töviskoronás Jézus az utolsó percekben is korrigálja Pilátust, amikor ő a hatalmával kérkedik: „Semmi hatalmad nem volna rajtam, ha felülről nem adatott volna neked” (Jn 19,11).

A veszítést tanulni kell, nem pedig tehetetlenül belesodródni. Nélkülözhetetlenek a Getszemáni-kerti rákészülések. A keserű pohár kiívását nem lehet elnagyolni: összeszedettség, feladatra koncentrációt, teljes erőbevetést igényel. Nem kell mindenkibe belekóstolni, de tudni kell, melyik az enyém, és kinek a kezéből fogadom. Valójában ez hatalmi kérdés – a jézusi értelemben: „Azért szeret engem az Atya, mert én odaadom az életemet... Hatalmam van arra, hogy odaadjam...” (Jn 10,17-18).

„Ha már elvettük a jót, el kell venni a rosszat is” – nyújtotta kezét névre szóló keserű pohara után az az idős lelkész, akinek a felesége olyan állapotba került, hogy ápolási intézménybe kényszerült. „Ő velem jött fiatalon, tehetségesen egy Isten háta mögötti kis faluba, s doktorátussal a zsebében szőlőt kötözött és kapált a betevő falatért. Akkor most megöregedve és elesetten miért hagynám magára?” Pedig a férj még élvezhetné otthona kényelmét, állapota megengedné függetlensége megtartását,

mégis „bevonul” társával együtt az öregotthonba. Mert számára egy nagyobb összefüggés keretében a „dolgok rendje” a veszítés. Mégsem enged, hogy a rossz csak történjék vele, önkéntességével az áldozatvállalás szentségének magaslatára emeli a „lúzer”-keserűséget.

A sikeremberek élet-összefoglalóiról többnyire nem szól a fáma, csak a bibliai tanítás, mégpedig a következő: „Mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri, lelke pedig kárt vall” (Mk 8,36)? Viszont a lúzereknek inkább lehet üdvörtörténeti szerepük, mert ők a megváltásért kiáltanak létükkel. Megjelenítik az Istenhiányt, a rend-deficitet, az igazságtorzulást. Szembesítenek a nincstovábbal. Meg-, le- és félreállítanak: értetlenkedve, megszegyenülve vagy megrendülten amiatt, hogy mégsem kerek a világ, és valami nagyon nincs sehol...

De nem mindegy, hogy tékozló veszítés történik-e, vagy megtaláljuk annak értelmét. A lúzer-sors „sikere” függ tőle. A jézusi ajánlat így szól: „Aki meg akarja menteni az életét, az elveszti, aki pedig elveszti az evangéliumért, megmenti azt” (Mk 8,35)! Szabadságom, hatalmam és Szent Lélek-ihletésű bölcsességem van arra, hogy részt vegyek (vehessek) abban a „megváltói műben”, amit Isten országa építésének neveznek. Ez a Jézus-követés. Részbe a nagypénteki veszítés-minta – immár a klasszikus. Kinyújthatom a kezemet Isten felé a nevetem jelző keserű pohár után. Mozdulatom önkéntessége átváltoztatja lúzer-státuszomat. Nem tehetetlen báb leszek a „nagyok sakktábláján” – még ha olykor gúny tárgya is, akár a töviskoronás király –, hanem a Nagy Rend részese, Isten országa építőmunkása.

Vajon meghallja-e ezt a sikerember? Csak ne legyen siket ember! Erdemes kívánni, hogy ki nevet a végén. Lesznek még boldogok a sírók, és sikeresek a Krisztus-követő „lúzerek”. Ígéretük van rá – mégpedig isteni.

Vörös Éva

(Elhangzott a Lemberg utcai Református Idősek Otthonában)